

¿És possible [encara] un valencianisme estricte?

Vicent Sanz i Sancho

Alfagar. 24 de novembre de 2018

Fa ara 15 anys, des de l'entitat cultural El Piló de Burjassot a través del seu president Pep Barat, se me demanà col·laborar en un llibre que volia commemorar els 25 anys de l'entitat, raonant i reflexionant sobre el futur del valencianisme.

Com a conseqüència d'eixa invitació, vaig escriure un chicotet treball en el que reflexionava (en l'any 2003) sobre les expectatives del nostre moviment de cara al futur, partint d'una realitat que en aquella època ja nos era prou adversa...

Eixe llibre no aplegà a publicar-se per raons que no venen al cas, però és cert que dita ponència la vaig escriure i li la vaig fer arribar a Pep Barat.

En no publicar-se per a la finalitat que havia segut redactat, eixe treball caigué en l'oblit fins que fa poc, l'incansable i admirable Pep Barat el recuperà i me proposà revisar-lo i presentar-lo en el Congrés Valencianista que commemora els 100 anys de la Declaració Valencianista de 1918.

La ponència ha necessitat lògicament certa revisió i actualització, donat que han passat 15 anys des de la seua redacció. Però també és cert que la majoria de les propostes segueixen sent vàlides i oportunes com a reflexió de futur per a poder aportar ad este Congrés Valencianista que, además de celebrar els 100 anys de la *Declaració*, vol falcar les bases del valencianisme del segle XXI.

Confiam que l'esforç haja valgut la pena.

1.- [EL PASSAT]

La pregunta que formule per a encapçalar este reflexió -*¿és possible encara un valencianisme estricte?*-, además de buscar una resposta constructiva al desgavell actual en el qual es troba immers el valencianisme com a moviment social i patriòtic, vol recordar dos actuacions dels primers anys del “valencianisme de reacció”, expressió en la que m’agrada identificar el nostre moviment, naixcut com a reacció social al catalanisme valencià en els anys 70.

Me pareix important començar esta reflexió resenyant dos iniciatives que constitueixen una part de la nostra intrahistòria (injustament oblidada), perquè nos ajudaran millor a comprendre les claus de la situació actual.

La primera d’estes dos actuacions, fon la conferència pronunciada en l’estiu de 1983 en el Teatre Talia de la Ciutat de València, institució que en eixe moment gestionava l’associació cultural *Valencia 2000*. La conferència, pronunciada per Paco Domingo i dos jóvens universitaris desconeguts en eixe moment, era el primer intent des de l’aprovació de l’Estatut d’Autonomia en juliol de 1982, per a articular un message des del valencianisme reactiu que anara més allà de la reivindicació de la simbologia valenciana i l’oposició al catalanisme valencià. El títul de la conferència va ser precisament “El valencianisme estricte” i en el nom es pretenia dir -sense dir-ho- allò que en aquell moment esglayava als prohòmens del valencianisme de reacció i també a molts socis de l’associació *Valencia 2000*: el nacionalisme valencià. El terme “valencianisme estricte” tingué en aquell moment un cert èxit, i va ser la llavor de l’ideari polític i cultural que, a poc a poc, anà assumint i desplegant l’associació valencianista que presidia Paco Domingo des de l’any 1978. Per als més jóvens, o per ad aquells que no ho recorden en claretat, Paco Domingo al front de l’associació *Valencia 2000* va ser qui en aquells anys de fondes discussions polítiques i de lluites sobre la simbologia en el carrer, va organisar i finançar la major part de les iniciatives cíviques que permeteren que l’Estatut d’Autonomia finalment reconeguera els símbols tradicionals valencians. Be és cert que allò que es guanyà –molt o poc– en la ya discutida i estereotipada *Batalla de València* va ser l’obra de molta gent i associacions, pero sense menysprear a ningú és cert que el pes de Paco Domingo va ser en aquells moments molt important. Una vegada obtés l’Estatut

d'Autonomia i oficialisat en el seu text bona part de les reivindicacions del valencianisme reactiu (Senyera, Himne i denominació de la llengua), Paco Domingo fon dels primers en entendre que el moviment havia d'evolucionar. Entre viure de les rendes polítiques de l'anticatalanisme o fer avançar el valencianisme sentimental cap a un ideari i una acció que permetera, entre unes altres coses, preparar quadros i dirigents que assumiren en el futur els ramals de la política, la cultura i l'economia valenciana, Paco Domingo va escollir en l'estiu de 1983 esta segona opció.

La segona actuació que volia recordar, ha de vore en el títul d'un cicle de conferències que va organisar dos anys més tart (1985) l'associació *Valencia 2000*. Aquelles jornades, que es desplegaren durant tot l'any en qüestió, responien al títul general de *¿Es possible una convergència social i política valenciana?* Al voltant d'este cicle intervingueren en l'escenari del Teatre Talia, polítics valencians de la dècada dels anys 80, alguns en actiu i altres en la sequia. L'intenció del destacat i per desgràcia molt pronte desaparegut empresari i patrici valencià, era calibrar les possibilitats entre la classe política valenciana de centre i dreta d'articular una operació política netament valencianista. Una organiscació que responguera a un model de partit de centre i de nacionalisme moderat, complementant l'espai que ya en aquell moment representava una jove *Unió Valenciana*. Paco Domingo desijava una força que desplegara un ideari polític fidel als símbols valencians, pero centrada en la defensa dels interessos econòmics i socials dels valencians. Una força que incorporara a les classes miges i a l'empresariat valencià a un projecte de política valenciana ilusionant, semblant als existents en uns altres pobles d'Espanya.

Sempre he cregut que Paco Domingo –a qui per moltes coses deuríem recordar les novelles generacions–, va anticipar-se a les condicions del seu temps i del valencianisme reactiu d'aquella generació. I com és habitual en estos casos, l'home i el seu projecte es varen estrelar. Errors estratègics i tàctics a banda, comesos per Paco Domingo i per la seua gent, en el fracàs d'aquella operació tingué molt que vore l'actitut beligerant que mamprenqué Unió Valenciana front a l'operació política que es donà a conéixer com a Convergència Valenciana primer i després Coalició Valenciana en les eleccions de 1987. Una Unió Valenciana dirigida per aquells anys en mà de ferro per Vicent González

Lizondo.

En el pols particular que varen mantindre els dos dirigents del valencianisme de reacció entre els anys 1986 i 1987, guanyà Vicent González Lizondo. El populisme i l'essencialisme s'imposaren, front al valencianisme moderat i sense estridències que proponia Paco Domingo. Dos corrents, dos sensibilitats que haurien d'haver-se complementat en aquells anys, acabaren enfrontant-se. L'ascensió electoral d'Unió Valenciana en els anys següents, paregué donar la raó a Lizondo i als qui vullgueren retroalimentar el discurs del valencianisme sentimental. Però trenta anys despuix d'aquell primer èxit electoral en solitari d'Unió Valenciana, les coses són molt diferents...

L'escenari actual del nostre concepte del valencianisme, és en bona part conseqüència dels dèficits que va senyalar Paco Domingo a principis dels anys 80. Des d'eixe moment i llevant algunes excepcions, el valencianisme reactiu i els seus dirigents desoïren la majoria de les senyals que cridaven que el moviment havia d'evolucionar. Es va preferir triar, com en la fuala de la formiga i la chicharra, viure de les rendes de l'anticatalanisme sentimental abans d'invertir en falcar les bases del valencianisme cívic i social.

No em cap ningun dubte, que d'haver quallat el discurs valencianiste que proponia Paco Domingo, hui les coses dibuixarien ben distintes per a un moviment que va cremar totes les seues naus en una espiral involucionista que l'ha dut en bona mida a convertir-se en un moviment marginal, sense pràcticament influència en l'actual societat valenciana del segle XXI.

El valencianisme reactiu, en els anys de la *Transició Valenciana* (1977-82) i encara durant els anys 80, fon un moviment que va connectar de forma eficaç en els sentiments de molta gent, però es manifestà estèril intel·lectualment. L'anticatalanisme és un sentiment que, en unes circumstàncies històriques determinades, s'accionà en una força imprevista i en bona part espontànea¹. Però com a tal sentiment, va ser insuficient i incapaç per articular una estratègia

---

¹ L'instrumentalització vindria poc després, quan la dreta sociològica valenciana es va donar conte que podria ser-li un instrument eficaç per a combatre l'esquerra política valenciana.

valencianista². I fon també molt influenciable des del poder polític. En mans indegudes, fon un bon recurs per a neutralisar, no sols una estratègia pancatalanista, sino també valencianista.

Quan es va tancar la primera *Transició Valenciana* (1982), l'estratègia populista i anticatalanista que tants bons rèdits havia permés als dirigents del valencianisme reactiu, es vullgué mantindre sense detindre's a analisar i reflexionar sobre la necessitat o la conveniència de fer evolucionar el discurs, les idees i l'acció política. L'excepcionalitat que supongué Paco Domingo, la neutralisà l'embat de l'ideari populiste i essencialiste de Vicent González Lizondo. Els dirigents del valencianisme reactiu ni sabien ni volien fer molt més que explotar la gallina dels ous d'or. Quan el discurs començà a donar signes d'esgotament, els hàbits i els vicis adquirits feren inviable qualsevol renovació interna. Cada colp, cada retrocés, cada discrepància interna, conduïa als dirigents a endurir el discurs i tancar-se en la closca, confiant que els anys de les vaques grosses tornarien a produir-se. Mentrestant, invalidaren qualsevol possibilitat de renovació i anatemisaren als qui, com Paco Domingo primer en els anys 80, i els jóvens nacionalistes més tart, en els anys 90, s'atreuren a qüestionar i superar el discurs reactiu...

---

² L'anticatalanisme el sabé definir perfectament Miquel Adlert Noguerol: "*Ara s'està veent una activitat sens ideari concretat (...) consegüentment, les actuacions que es realisen son improvisacions i a vegades inclús repentinations, tot a estímul de les actuacions adversàries de les que es va sempre a remolc, atacant-les per a destruir-les, pero sense fer-ne que siguen d'iniciativa propia*". Revista Murta.

2.- [EL PRESENT]

El nostre concepte del valencianisme, naixcut de la reacció social dels anys 70 del segle XX, viu les seues hores més baixes des de la *Transició Valenciana*. A les seues carències tradicionals, hi ha que afegir la desaparició del partit Unió Valenciana, l'absència de liderages significatius des de la mort de Paco Domingo i Vicent González Lizondo i l'escàs recolzament electoral de les organitzacions polítiques que han volgut heretar l'espai deixat per Unió Valenciana. Pero ad esta situació hi ha que afegir l'afectació que produí el naiximent de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. La creació de l'ent normatiu per acort de les Corts Valencianes, además d'oficialisar l'us de la normativa fabriana, ha provocat un desencontre en el ya debilitat valencianisme reactiu que amenaça en provocar un *cisma* i del qual la primera víctima seria la pròpia Real Acadèmia de Cultura Valenciana (en avant RACV).

L'any 1982 marcà un punt d'inflexió en el conflicte identitari. L'aprovació de l'Estatut d'Autonomia posava fi a bona part de les baralles sobre la simbologia. Pero per al discurs oficial del valencianisme de reacció, l'acort sobre els símbols que va permetre l'Estatut d'Autonomia es tancà en fals. A partir de 1982, el principal fòc de conflicte identitari es traslladà a la normativa llingüística i a l'ensenyança del valencià.

El valencianisme reactiu va permanéixer fidel als criteris llingüístics senyalats per Miquel Adlert Noguerol en 1977; criteris que la RACV formalisà incorporant-los com a normativa ortogràfica per a la llengua valenciana en 1979 i que la Conselleria d'Educació aprovà en 1982 per a l'ensenyança de l'idioma valencià. Pero des de 1983, l'Administració Autònoma primer en els governs socialistes i en acabant en els governs del Partit Popular, favoriren l'us de la normativa fabriana. I és en eixa normativa en la qual des de l'entrada en vigor de la Llei d'Us i Ensenyança del Valencià en 1983, s'han escolarisat i alfabetisat varies generacions de jóvens valencians.

Els acorts presos per la AVLI, institució creada per mig de llei aprovada per les Corts Valencianes en l'any 1998 en l'objectiu, entre uns altres, de "velar per la normativa valenciana", han permés l'oficialisació de les normes originàries de l'Institut d'Estudis Catalans (en avant IEC). L'acort de 25 de març de 2002,

declarant com a referent normatiu oficial mentre no s'aproven la *Gramàtica* i el *Diccionari*, el valencià utilitzat per la conselleria d'Educació des de 1983, tancà un llarg procés de penetració de la codificació ortogràfica catalana. Procés que es remonta a 1932, any en el que s'aprovaren les "Bases per a l'unificació de l'ortografia valenciana", conegudes en acabant com a "Normes de Castelló", entre els escriptors i les entitats cíviques valencianistes que utilitzaven la llengua pròpia i que representaren en la pràctica l'acceptació de la reforma ortogràfica del IEC, en lleus matisos.

L'ent normatiu naixcut en 1998 oficialment, entre uns atres temes, per a resoldre el 'conflicte llingüístic', ha provocat l'última divisió interna en un valencianisme reactiu ja debilitat per baralles internes i per les pressions exercides des del poder. Paradòxicament, quan ha governat el centre-dreta en la Generalitat Valenciana i en el Govern Central, és quan el valencianisme reactiu ha mostrat un perfil més baix i quan s'han consolidat i blindat a nivell oficial les normes del IEC en el valencià estàndart.

Les entitats cíviques que mantenen la fidelitat a la concepció diferencial de la llengua valenciana, en conte de definir un posicionament unitari davant la AVLI i els acorts que l'ent normatiu ha anat prenent, s'han fragmentat en diverses capelletes que mantenen a sovint posicions enfrontades. Les diferències de posicionament han derivat en baralles internes, descalificacions i acusacions mútues que han agreujat el comportament malaltic d'un moviment que pareix viure una permanent agonia. Les pròpies persones que s'incorporaren a la AVLI en representació del valencianisme llingüístic diferencial, han acabat en el temps acceptant la codificació ortogràfica catalana i despenjant-se del moviment que ajudaren a construir, quan no han adoptat una posició beligerant en contra dels criteris que defenen actualment els membres de la Secció de Llengua i Lliteratura de la RACV.

Allò que em dol de la situació actual, no és ni la pèrdua d'efectivitat i representativitat del valencianisme polític i cultural, ni les divisions i els enfrontaments interns d'un valencianisme residual. Allò que realment em preocupa és la poca predisposició entre els dirigents i la cada volta més reduïda i perplexa militància, a evolucionar i a assumir les seues responsabilitats davant

la situació actual. Els fets s'analisen en clau d'amenaça permanent i mai no d'oportunitats. Les circumstàncies nos predisponen a vore sempre enemics, inclús entre els propis companys. És com viure en una espècie de bombolla que no ens fa reaccionar. Una bombolla que nos torna immutables i incorruptes. Cada colp, cada retrocés, ens reafirma en que nosatres tenim la raó i els demés, per més que els vents nos siguen desfavorables, són els que s'equivoquen.

¿A on pot conduir al valencianisme reactiu continuar en esta direcció?

A on ya es troba. Al no res. A la debacle. A la marginalitat social fòra dels reductes dels incondicionals. Defendre uns ideals a colp de crits i d'esclafits, afonen encara més el moviment valencià en eixa image caricaturesca i tòpica de visceral i exaltats que tan rendible resulta per als seus detractors. Per eixe camí tenim els dies contats. No vore-ho, aferrar-se al discurs tradicional, a la dialèctica *catalanisme-anticatalanisme*, a les tàctiques de la Transició Valenciana, no produirà beneficis i ademés l'image serà cada volta un poc menys efectiva dins la societat valenciana.

Alguns sectors del valencianisme reactiu pareixen trobar-se a gust vivint encara entre les cendres de l'anticatalanisme. En tots els moviments hi ha sectors involucionistes, i també nostàlgics del passat. Passà en el franquisme, i també en el comunisme soviètic. I si bé són actituds respectables a títol personal, no servixen a les societats per a construir el seu futur. En la majoria dels casos, eixes actituds acaben convertint-se en obstàculs i resistències per a fer progressar els moviments.

Per fortuna, no totes les iniciatives cíviques naixcudes al caliu del valencianisme reactiu responen a l'esquema immoviliste dels anys de la Transició. Les activitats es mantenen hui en dia en el camp editorial, intel·lectual, l·literari i cultural de la mà d'un grapat d'associacions locals i nacionals i d'un grup d'hòmens i dònnes que de manera altruista pero en criteris d'eficiència i perseverància, sense estridències, despleguen projectes constructius, alluntats dels comportaments "anti". Són ells qui hui ajuden a mantindre viu un valencianisme que té en la defensa de la normativa l·lingüística coneguda popularment com a Normes d'El Puig i en la concepció diferencial de la llengua valenciana, els seus principals trets diferencials. I representen també l'esperança

de que el moviment naixcut en els difícils anys de la Transició Valenciana, siga capaç d'evolucionar i trobar un espai propi en la societat valenciana del segle XXI.

En eix escenari hi ha que destacar també el grup d'estudiosos i professionals que integren la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV, en el seu director al cap, que han sabut encaixar i gestionar fins ara els embats i els cants de sirena que han rebut i segueixen rebent per part dels qui deuriem de bregar per la valencianitat de la llengua.

3. - [EL FUTUR]

El *valencianisme estricte* o com vullgam identificar-lo en el futur, està per edificar. I per a construir-lo, caldrà aprofitar les cendres de la desfeta actual, pero també caldrà dependre dels errors del passat i, sobre tot, saber evolucionar a temps.

Una de les primeres qüestions que convé raonar a l'hora de centrar el discurs del valencianisme del segle XXI, és la pròpia definició d'allò que podem nomenar *valencianisme estricte*, *valencianisme de progrés* o *nacionalisme valencià*.

¿Entenem per *valencianisme estricte* només aquell que permaneix immutable als principis que ya es varen formular fa més de 40 anys, en el context històric de la *Transició Valenciana*? Això és, *Senyera*, *Regne de València*, *Himne Regional*, *llengua valenciana* segons les normes de la RACV... ¿sense atendre ad atres espais i escenaris de valencianitat actuals?

¿Només un valencianisme que faça compromís de fe d'estes senyes d'identitat abans d'introduir-se en atres aspectes de l'activitat social, està lligitimat per a declarar-se aixina?

¿O entenem per valencianisme estricte, en un sentit ample, tot aquell sentiment i doctrina que persegueix engrandir política, cultural i econòmicament el Poble Valencià?

¿Cap en el projecte valencianiste de futur una col·laboració entre el valencianisme que s'expressa en les Normes d'El Puig i el valencianisme que admet la normativa lingüística oficial? ¿O hem d'excloure cap possibilitat de diàlec i col·laboració entre les dos corrents?

¿Acceptem, en canvi, un anticatalanisme que justifica certes formes de comportament visceral per combatre el *pancatalanisme*?

Totes estes són preguntes, que a l'hora d'analitzar desapassionadament el valencianisme que volem construir i transmetre a les noves generacions de valencians, haurem d'anar responent.

Respondre afirmativament a les dos primeres d'esta sèrie de preguntes, en la meua opinió nos conduïxen a una visió reduccionista del valencianisme. En

primer lloc, perquè tot i ser importants les senyes d'identitat, el valencianisme deu ser molt més que tot això. En segon lloc, perquè traçar la línia de separació entre allò que ÉS i que NO ÉS valencianisme en la normativa lingüística, representa hui en dia un anacronisme difícil de justificar i no se correspon tampoc en la tradició valencianista anterior al franquisme, a on convivia sensibilitats distintes.

La tercera pregunta de la sèrie, la col·laborativa entre diferents sensibilitats, pot ser un punt d'encontre de molta gent; inclús entre persones que per diferents motius –la majoria crematístics– s'han distanciat del nostre moviment i han acceptat el “status quo” de la normativa del IEC i el paradigma de l'unitat de la llengua. Però tal vegada convindria anar “acotant” de quina manera podria entendre's, des d'una òptica valenciana i valencianista, l'engrandiment polític, cultural i econòmic del Poble Valencià per tal que esta definició no acabe convertint-se en un “cul de sac” a la que podrien adherir-se inclús molts dels qui considerem distants de pràctiques valencianistes.

Aplegats ací, tornem a abordar-nos els dubtes anteriors. Perquè el risc d'acotar, de posar límits i fronteres al projecte valencianista, radica en anar exclouent a grups i corrents pel fet de que no combreguen en un credo en concret. L'eix és el principal risc que correm. Introduir-nos en una dinàmica involucionista, en la qual per defecte, anem exclouent a casi totes i tots.

Els qui defenem la vigència de les Normes d'El Puig front a la normativa fabriana oficial, ho fem perquè creem sincerament que la millor manera de defensar el valencianisme lingüístic i la llengua valenciana, ademés d'usar i reivindicar l'us de la llengua en totes les manifestacions de l'activitat humana, és a través d'una normativa ortogràfica i lingüística en el sentit més ample que s'ajuste a la realitat socio-lingüística valenciana. Eixe criteri creem que està millor representat en les Normes d'El Puig que en les Normes del IEC, de Castelló o de la AVL. Ara be ¿invalida això un valencianisme que s'expressa en la normativa oficial ara per ara? ¿Significa que valencianistes d'un i altre signe que *compartim un mateix marc nacional privatiu* per al Poble Valencià, hem de renunciar a qualsevol col·laboració, o pitjor encara, ens hem de negar i desqualificar mútuament?.

Crec honestament que no. Afirmar lo contrari significa restar en conte de sumar. Significa renunciar a compartir en molts ciutadans d'este Poble accions i estratègies conduents a restar espai a l'essencialisme catalaniste i al castellanisme³.

D'ahí que a l'hora de parlar de *valencianisme*, convindria parlar més be de *valencianismes* en plural, per tal d'arreglar la diversitat de corrents i idees que convergixen en este sentiment patriòtic i social. Eixa visió pluralista, democràtica i no essencialista del valencianisme, és la que respon a la principal i millor tradició del moviment valencianiste; un moviment que va nàixer a les acaballes del segle XIX i principis del XX, molt abans de la confrontació produïda en els anys de la Transició Valenciana⁴.

Contestant a l'última de la sèrie de preguntes que formulàvem al principi, crec que no podem contribuir ni explícita ni implícitament a alimentar un *valencianisme* que faça de l'anatema, de l'insult, de la descalificació personal i el victimisme les claus de la seua estratègia. Per això he volgut fer una crida a la millor tradició democràtica del *valencianisme històric*. Un valencianisme en el que cabien les diferències de criteri en el camp de la llengua (unitaristes i autoctonistes),

³ No es moment, ací i ara, d'esbrinar les diferències i les sinèrgies entre el *unionisme llingüístic* i el *pancatalanisme*. Això nos duria, si volem fugir de la retòrica fàcil, a analisar els orígens del pancatalanisme i destriar una a una les seues idees. Per al discurs clàssic del valencianisme reactiu, l'unitat llingüística és el "cavall de Troya" per arribar als "països catalans" com a unitat cultural, política i nacional. Raó no nos falta, en quant que l'ideologia pancatalanista té en la llengua ú dels principals arguments. Llengua i Nació, com en la majoria dels nacionalismes ètnics i identitaris, es fonen en mans del pancatalanisme en una mateixa entitat nacional. Entitat transcendent, immutable als canvis i als propis ciutadans. Pero en canvi, acusar a tots els sectors socials que accepten implícita o explícitament l'unitat llingüística de "traïció a la llengua valenciana", "d'antivalencians" i de "favorir el pancatalanisme", sembla també un discurs essencialiste i malaltic que nos du a vore cada vegada més enemics disfressats de pell d'ovella. Una part important del valencianisme històric, des de la Renaixença del segle XIX fins els anys 50 del segle XX, ha cregut en una llengua comuna, i ha tractat com a germans a catalans i mallorquins, i per extensió també als pobles occitans. Quan es produïen discussions entre els valencianistes històrics, es feyen davant les tendències uniformistes i essencialistes que començaven a predominar en la llingüística catalana -des de Pompeu Fabra en avant-, o pel tractament de "catalans" que feyen d'autors valencians. La majoria dels valencianistes històrics empraven sense complexos la denominació "llengua valenciana", pero una part d'ells compartien una visió unitària de la llengua.

⁴ De fet, *pancatalanisme* i *anticatalanisme* tenen entre atres punts d'encontre, eixa tendència a practicar "tabula rasa" de tota la tradició valencianista anterior. Si per a Fuster i el fusterianisme més ortodox, abans de 1962 no hi havia res, el valencianisme reactiu desconeix una gran part del valencianisme històric. És un moviment orfe de tradició. Les úniques conexions del valencianisme reactiu en el valencianisme històric eren Adlert i Casp. Pero ideològicament, els Adlert i Casp que coneguem ara, poc tenen a vore en els qui impulsaren en els anys 40 i 50 la revifalla valencianista i crearen l'editorial Torre. Adlert i Casp, com ells mateixa han reconegut més tart, en aquella época acceptaven la catalanitat llingüística i literària valenciana, a l'igual que el ratpenatisme, l'única institució valencianista acceptada per les autoritats franquistes que difonia a través dels seus cursos de llengua valenciana iniciats en els anys 50, la normativa de Pompeu Fabra.

de l'acció política (conservadors i progressistes) i de la concepció nacional (regionalistes i nacionalistes). *Un valencianisme històric* en el qual la fermea de les pròpies conviccions era compatible en la discussió cordial. Parlem de principis, valors i creències que animaren el valencianisme social en etapes històriques molt difícils, en una societat valenciana a on les principals forces polítiques i socials (monàrquiques i republicanes) es combatien hostilment i a on la beligerància entre grups socials dificultaven la convivència.

.....

No crec en un *valencianisme essencialiste*, i tampoc crec que el valencianisme del segle XXI haja de construir-se en eixos materials.

Quan el valencianisme adopta una expressió *essencialista*, promou actituds contràries al diàlec i favorix l'intolerància intel·lectual. Representa un anacronisme en la societat valenciana actual i un obstàcul per a poder consolidar un *valencianisme de progrés*. Les raons d'estes afirmacions són òbvies. L'essencialisme ha sigut una constant en la majoria dels nacionalismes. És una ferramenta que actua en processos de descolonisació i d'oposició a règims autoritaris, perquè apela als sentiments bàsics en circumstàncies en les quals les llibertats nacionals estan amenaçades. Però en les societats democràtiques i plurals (com és la nostra) promou l'enfrontament, l'exclusió i la crispació social i acaba rebent el rebuig dels ciutadans. Eixemples d'açò, sense eixir d'Espanya, els hem tingut en el nacionalisme vasc i el tenim ben present en estos moments en el nacionalisme català, una vegada s'ha acabat de llevar la caraceta que havia portat damunt durant l'època del *pujolisme* i que el feya donar una imatge en Madrid i per extensió en el conjunt d'Espanya, diferent al discurs que practicava en Catalunya.

L'essencialisme respon a una sèrie de trets i característiques que podríem resumir de la següent manera:

- L'identificació entre comunitat llingüística i comunitat nacional, "*una llengua, una nació*".
- Una tendència a confondre i interpretar els interessos d'una part en els interessos generals o "nacionals".

- Un discurs ortodox, que no admet la discrepància i la dissidència per considerar-les signes de debilitat i decadència ideològica, i que com a conseqüència ataca el pluralisme social i democràtic.
- Una tendència a practicar l'immobilisme front als canvis que es van produint en la societat.
- El rebuig de les lleis i regles democràtiques, si eixes regles són desfavorables als seus interessos i estratègies.

De totes estes característiques, vullc detindre'm uns moments en analisar cóm actua la visió ètnica-llingüística aplicada a un *valencianisme de tall identitari*. Eixa visió provoca que en el discurs essencialiste, el 'Poble Valencià' tinga una personalitat en voluntat pròpia, independent de la voluntat dels ciutadans reals. El *valencianisme essencialiste* (regionaliste o nacionaliste) diu conéixer eixa voluntat del poble i parlar en nom d'ella. No són els ciutadans reals, expressant-se en les successives eleccions democràtiques, els qui constituïxen el Poble Valencià, sino un ent transcendent que l'essentialisme creu interpretar. El Poble Valencià en mans de l'essentialisme, és una barreja de mits i de presuposts teòrics, que afecten a tots. En conseqüència, els qui no combreguen en estos presuposts teòrics són acusats de "mals valencians" o de "renegats i traïdors".

Aixina funciona l'essentialisme en mans d'un nacionalisme de tall catalaniste i també en mans d'un valencianisme que actua únicament com a reacció al pancatalanisme.

Pancatalanisme i *anticatalanisme* són dos extrems del conflicte valencià que, tot i mantindre's enfrontats, compartixen un mateix còdic genètic. Recorren a la retòrica chovinista i populista, al maniqueisme i al victimisme per a fer un discurs d'autoafirmació. El pancatalanisme argumenta que la 'nació catalana', els "països catalans" són víctima de l'opressió espanyola i acusa al valencianisme reactiu de ser un instrument de l'espanyolisme i l'ultradreta. Per contra, el valencianisme anticatalaniste acusa al catalanisme de ser el principal fòc d'agressió al que s'enfronta el poble valencià i condiciona qualsevol estratègia a combatre'l en totes les seues manifestacions, pero en un comportament purament reactiu.

Per ad estos dos sectors, qualsevol valencianisme que vullga situar-se en espais equidistants o que oferisca un discurs conciliador és anatemisat i acusat de traïció. Ens trobem davant de dos visions essencialistes i dos retòriques que reduïxen i a la vegada han conduït el conflicte valencià a una espiral de provocacions i reaccions.

Pancatalanisme i *anticatalanisme* son també en estos moments, juntament en un *espanyolisme identitari* en creiximent com a resposta a un nacionalisme català que ha mamprés una ofensiva secessionista i s'ha situat al marge del sistema democràtic en Espanya, els principals obstàculs per a normalisar i estendre l'us de la llengua valenciana en la nostra societat.

El pancatalanisme utilisa la llengua en benefici propi i pretén instrumentalisar políticament el procés de normalisació llingüística, infiltrant-se i condicionant les actuacions dels sectors que intervenen en l'ensenyança valenciana (mestres i pares-mares d'alumnes). Les tensions que provoca esta estratègia, posen en perill la recuperació del valencià i debiliten l'adhesió de molts ciutadans a l'ensenyança valenciana.

En canvi, l'anticatalanisme és un sentiment que no necessita expressar-se en valencià. De fet, la majoria de les vegades utilisa el castellà com a vehícul d'expressió i subordina l'us de la llengua valenciana a un segon terme. En este comportament coincidix en l'espanyolisme identitari que reбуja en general l'us de les llengües hispàniques, a excepció del castellà.

Eixa falta de compromís efectiu en la llengua real i en la societat valenciana conduïx als sectors que promouen el pancatalanisme i l'anticatalanisme a mantindre una política "especulativa". Busquen els rèdits i els beneficis a curt plaç, el conflicte permanent com a viver per a buscar noves adhesions i sense reparar o detindre's a analisar les conseqüències a llarc plaç de les seues accions.

.....

Sense reconeiximent i recolzament oficial, el *valencianisme llingüístic*, el valencianisme que defén i practica la normativa llingüística diferencial, subsistirà

tant en quant siga capaç de mantindre les adhesions i els compromisos entre la ciutadania. Sense usuaris, les Normes d'El Puig representaran un model llingüístic 'virtual'. Una relíquia. Un fòssil. Per això és tan important mantindre un mercat d'usuaris i consumidors –de llectors– que accepten els materials i els productes que vagen oferint-los des de les entitats cíviques i socials que encapçalen el valencianisme llingüístic diferencial.

Un moviment patriòtic, sense escriptors –poetes, ensagistes, autors teatrals, intel·lectuals en suma– no té futur. I tampoc té futur si eixos intel·lectuals, de tindre'ls, no contenen en una sòlida adhesió social. Una adhesió social que va des de l'acceptació al compromís.

Aixina de senzill.

La primera prioritat del valencianisme llingüístic en este nou segle ha de ser *que la llengua valenciana es parle*. Sense usuaris no hi haurà oportunitat per a que el catalanisme llingüístic s'estenga, pero tampoc per al valencianisme llingüístic diferencial. De no res servix una codificació valenciana, si en acabant la llengua desapareix progressivament. Favorir que la llengua es parle és una responsabilitat de tots: dels dirigents de l'administració valenciana, dels intel·lectuals, de les forces socials i empresarials, dels mijos de comunicació, dels usuaris... i també del *valencianisme*. Mantindre la dialèctica de la confrontació i el recurs a emfatitzar el *perill català*, al remat sols beneficia a la castellanisació llingüística. El valencià, per a estendre's, necessita un ample consens social. La gent ha de viure en normalitat l'us del valencià no sols en els àmbits tradicionals –el domèstic, la casa, els amics– sino en els altres òrdens de la vida –la llengua escrita, l'educació, el comerç, l'empresa, l'administració pública, la sanitat, etc.–. Si els ciutadans identifiquen l'us del valencià com un element conflictiu, al servici d'interessos polítics, s'apartaran progressivament de la llengua⁵.

---

⁵ No compartix la visió optimista d'aquells que confien en que el poble valencià serà capaç de mantindre la fidelitat a la llengua pròpia, a pesar dels obstàculs. El fet que la llengua valenciana es parle descansa sobre tot en una actitud social, en una predisposició a voler parlar la llengua més allà de l'utilitarisme pràctic. Crec que eixa predisposició hui en dia es més difícil a pesar dels progressos i els avanços en el camp institucional i educatiu, que fa doscents anys. En el segle XIX l'us del valencià es recolzava en l'analfabetisme de la major part de la població valenciana. La predisposició de les classes populars en el segle XIX a parlar en valencià venia induïda per les dificultats d'accedir a l'educació que ofería el sistema públic espanyol; una educació que només admitia una llengua oficial: el castellà. L'escassa mobilitat geogràfica de la població i la poca eficàcia i penetració dels instruments educatius de l'Estat, varen permetre en molts grups socials

La segon prioritat –per est orde–, per al valencianisme llingüístic que defén la proposta codificadora que representen les Normes d’El Puig, és *donar a conèixer* els seus criteris en una societat que s’estime el valencià com a llengua pròpia i que la practique. I eixa difusió s’ha de produir a través de l’investigació, de la producció lliterària i editorial, i a través de les iniciatives i les campanyes pedagògiques i didàctiques promogudes des del valencianisme civil. Unes campanyes basades en la discrepància intel·lectual i democràtica cap la normativa llingüística oficial, que puguen fer vore a la gent l’utilitat de “valencianisar” la llengua estàndart més allà del model que representa hui en dia la AVLI. Model que, no podem deixar d’insistir, representa en la pràctica una còpia lliteral de les normes del IEC.

El conflicte identitari valencià i en particular la seua vertent llingüística ha d’evolucionar necessàriament en els pròxims anys a un pla en el qual l’animadversió, la crispació, la queixa sistemàtica i victimista, siga substituïda pel debat i la presència de la corrent llingüística valencianista en els escenaris autonòmic, nacional i internacional; per la difusió constant –dins de les possibilitats de les entitats cíviqes que el promouen– dels llibres i materials que s’editen en la normativa diferencial; pel manteniment d’una xàrcia d’activitats cíviqes i culturals que ajuden a mantindre viu i present el nostre message entre els valencians i la resta del món. Com he dit adés, guanyar acceptació social i guanyar compromisos efectius és l’únic camí possible per a mantindre els pròxims anys el model llingüístic que representen les Normes d’El Puig.

És fonamental també, mantindre encés el fanal que representa la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes de la RACV. I hem d’acceptar els seus criteris i dictamens, en conte de sumir-nos en baralles internes que no conduïxen més que a la pròpia autodestrucció.

---

l’impenetrabilitat de l’educació castellana i el manteniment del valencià com a eix de comunicació dels grups socials més desfavorits pel sistema. Si en el segle XIX el sistema educatiu espanyol s’havera universalisat al conjunt de la població, en les comunitats bilingües les conseqüències per a les llengües minoritàries hagueren sigut similars a les que van patir països com França. Si la monarquia primer i el republicanisme espanyol en acabant hagueren edificat un Estat nacional sòlit, hui en dia el valencià i atres llengües minoritàries serien deixalles arqueològiques que s’estudiarien en alguna càtedra universitària i en escoletes privades, com en el cas dels parlars occitans.

Sempre he cregut que els principals adversaris els tenim internament i que les desercions que han anat produïnt-se en els últims anys en el nostre moviment, són una prova evident de la nostra debilitat de conviccions que al remat ha dut a gent que estimàvem, a acceptar l'anatema i el dogma de "l'unitat de la llengua", quan no a intentar generar més divisió i debilitat en el valencianisme que es manté fidel a una concepció diferencial de la llengua valenciana. No cal posar noms, perquè tots els tenim presents.

Pero en l'àmbit llingüístic no sols nos enfrontem a les baralles que són conseqüència de les dos concepcions de la llengua valenciana. Hui en dia la predisposició a parlar i escriure en valencià ha de competir en un escenari social a on els sistemes mediàtics s'expressen i es construïxen majoritàriament en castellà, tenint com a segon llengua en expansió l'anglès. Els referents gràfics i visuals de la gent –sobre tot entre els més jòvens- s'expressen majoritàriament en castellà i anglès. Per cada passet que es dona en l'extensió del valencià, la societat i la cultura de la globalisació en dona dèu.

Una part important de la nostra societat segueix sense sentir la necessitat de fer pròpia una llengua que fa quaranta anys estava reduïda a l'àmbit familiar i domèstic. I una altra part, tot i estimar el valencià, adopta una actitud defensiva cap a la llengua estàndart oficial perquè la valora distant de la llengua viva i desconfia dels interessos que eixa normativa amaga.

És molt important també fer i promoure campanyes els pròxims anys a favor de la marca i expressió "*llengua valenciana*" més allà de la Comunitat Valenciana. Els partidaris de l'unitat de la llengua segueixen enrocats en allò de les "varietats del nostre domini llingüístic", quan no proclamen obertament que el valencià "és el nom que rep la llengua catalana en el País Valencià". Per això es fa necessari donar visibilitat a la marca i a l'expressió "*llengua valenciana*", idioma oficial encara que expressió silenciada en els àmbits acadèmics i educatius i en la major part dels escenaris de la vida pública fóra de la Comunitat Valenciana.

Un dels objectius de la AVLl deuria haver sigut donar visibilitat tant interna com externa a la "*llengua valenciana*", al marge del criteri llingüístic i de la normativa ortogràfica presa. Res més llunt de la realitat. Perquè fóra de la

Comunitat Valenciana, s'ha instal·lat la percepció de que el valencià és una varietat dialectal de la llengua catalana. Com la llingüística catalana ha estat tradicionalment al servici del nacionalisme català i este moviment té en l'idioma la seua ferramenta més important de penetració política i social, els esforços dels acadèmics de la AVLI per compatibilisar l'unitat de la llengua i alhora fer concessions en el estàndart a la "varietat valenciana", han caigut en sac trencat, dins i fòra. Fins ara els acorts duts a terme en el camp de la fonètica, el lèxic i la sintaxis per part de la AVLI, acostant la normativa llingüística a la llengua viva valenciana, no han penetrat pràcticament ni en el sistema educatiu, ni en el món universitari, ni en el polític que defén l'unionisme llingüístic, sectors en els que ha arraïlat en força una concepció essencialista de la normativa de la llengua, que es resum en desconfiar de la llengua que parlem i donar per bones les formes orientals catalanes.

.....

L'escenari actual del valencianisme polític és una evidència dir que presenta signes molt preocupants. En el camp del valencianisme reactiu, desapareguda Unió Valenciana les forces polítiques que han volgut ocupar el seu espai no han contat en el suficient recolzament social i electoral. Ni en les europees, ni en les generals, ni en les autonòmiques ni tan sols en les municipals.

La desaparició de Vicent González Lizondo, la recuperació política de la dreta espanyola en les nostres terres de la mà del PP, la pressió i el clientelisme eixercits pel PP davant els dirigents de UV, l'esgotament social del discurs anticatalaniste i la pèrdua de determinats instruments mediàtics, han reduït políticament el valencianisme reactiu a l'extraparlamentarisme, i a recolzaments electorals no molt distants dels que obtinguera l'Unió Regional Valencianista de la Transició Valenciana.

Ni tant sols l'ofensiva sobiranista i independentista mampresa pel nacionalisme català en els últims anys i les successives alusions al "País

Valencià” i als “Països Catalans”, ha fet reviscolar el discurs valencià anticatalanista per fer sorgir una força política “regionalista” que obtinga rèdits electorals. Tampoc l’indiferència tradicional dels governs d’Espanya cap a les necessitats de la societat valenciana en matèria d’inversions, infraestructures, finançació... han desviat el comportament electoral de la ciutadania valenciana a l’hora de votar. Eleccions darrere d’eleccions, les forces polítiques més votades han segut sempre “estatals”, delegacions locals actuant com a correges de transmissió de líders polítics situats en Madrid que difonen discursos “radials”, del centre cap a la perifèria...

Les noves forces polítiques naixcudes de la decepció d’una part de la ciutadania durant la crisi econòmica i política patida en Espanya, o be mantenen un discurs centrat en el nou nacionalisme espanyol o practiquen un discurs social-populiste fragmentat territorialment.

L’única força política que ha creixcut de manera important en els últims anys, al marge dels partits tradicionals i de les noves forces i marques polítiques, ha segut l’hereua en bona part de l’antic Bloc Nacionaliste Valencià. La marca “*Compromís*”, que integra la coalició del vell nacionalisme fusterià edulcorat, en una part dels “verts” i en l’aparell polític que dona cobertura a l’actual vicepresidenta de la Generalitat, ha sabut connectar en un ample espectre social valencià i també entre molta gent jove. Compromís, a nivell d’image, ha sabut sumar el descontent social provocat per la crisi econòmica i sobre tot pels numerosos casos de corrupció que han afectat a molts dels dirigents valencians del PP, a un discurs de partit valencià i “valencianiste”. Podem dir, analisant els resultats electorals de les últimes eleccions i les projeccions electorals que s’estan fent per a les pròximes de 2019, que una part del nou nacionalisme identitari, aquell que victimisa el comportament dels governs centrals cap a la Comunitat Valenciana, la falta d’inversions, etc... s’identifica en la marca “*Compromís*” i sobre tot en el tiró electoral i mediàtic de l’actual vicepresidenta valenciana.

Els dirigents històrics del BNV, conscients de les llimitacions del nacionalisme fusterià i el rebuig social del pancatalanisme, han renovat el discurs i “valencianisat” l’ideologia bevent directament en les fonts del valencianisme

històric. El trayecte ideològic des del fusterianisme al valencianisme “de construcció”, els ha reportat algunes adhesions de persones que militaren en les joventuts de UV i posteriorment en la Joventut Valencianista. El procés de desconexió en el fusterianisme més dur, al temps que la falta d’alternatives polítiques des d’un valencianisme transversal, els ha acabat reportant beneficis en la política valenciana i els ha permés deixar de ser una força la major part del temps extraparlamentària, per a governar en estos moments en coalició en el PSPV.

Al marge de la marca Compromís, el valencianisme polític està reduït a algunes forces extraparlamentàries que no han conseguit de moment ni tant sols establir una xàrcia de representació municipal.

Eixe deuria ser un repte realiste en els pròxims anys per al valencianisme polític hereu de l’extinta Unió Valenciana, o per ad aquell valencianisme polític que plantejara un discurs transversal d’ample espectre social. Afanyar-se al menys en obtindre representació municipal en un grapat d’ajuntaments valencians des dels quals adquirir experiència política i a la vegada difondre els valors del valencianisme diferencial.

A curt i mig termini no confie molt més en les possibilitats d’un valencianisme polític transversal. Sense dirigents de certa rellevància social, sense adhesions significatives de l’empresariat valencià, sense una conjuntura favorable i sense recursos, l’espai polític valencià seguirà dominat per les grans forces estatals i pel “valencianisme” que representa la marca Compromís. El valencianisme estricte es mantindrà en la perifèria política, refugiat en els sectors de la cultura, de l’educació i de les iniciatives cíviques-ciutadanes, i des d’ahí intentarà incidir en les decisions de les grans formacions polítiques que afecten a la vida dels valencians.

.....

Aplegats ad este punt de l’anàlisi, hauríem de fer una proposta de definició sintètica del valencianisme que puga ser acceptable per a les parts i alhora trobar adhesions més amples. Una definició que puga centrar el debat en els pròxims anys, si volem bastir un projecte patriòtic conciliador i plural, que situe les diferències en el camp de la discrepància intel·lectual i no en el camp de

l'acció política i de la vida domèstica.

Identificats els punts d'encontre, hem de combatre el pancatalanisme i el castellanisme tant en quant son moviments essencialistes que neguen el caràcter nacional dels valencians i reduïxen els trets diferencials a una expressió de "particularisme regional".

Pense que la peça clau sobre la que ha de descansar el valencianisme del segle XXI és la concepció del Poble Valencià com a una entitat nacional en personalitat pròpia. Eixa concepció "nacional" dels valencians ha estat compartida per molts valencianistes a lo llarc dels últims dos segles (el sector progressista de la Renaixença Valenciana, la majoria dels valencianistes històrics, i més modernament una part del valencianisme reactiu i del valencianisme d'arrel fusteriana). Això significa que tots els ciutadans valencians que sentim i compartim el Poble Valencià com a marc nacional, estem convidats a participar en la seua construcció. I a no fer de les discrepàncies ideològiques i llingüístiques un obstàcul per al creiximent i desenroll.

València, el Regne de València, és la nació dels valencians. Esta afirmació, llunt de ser una expressió essencialista, resumix la voluntat de construir una Comunitat entre tots els sectors que, tot i mantindre diferents sensibilitats i criteris en el camp de la llengua, de la cultura, de la política, de l'economia, creem en una personalitat valenciana nacionalment plena, sense subordinacions a doctrines i projectes que el poble valencià ha donat suficients proves en els últims quaranta anys de rebujar.

Eixa nació valenciana, en coherència en el sentir majoritari dels valencians, l'hem de concebre la majoria dels valencianistes integrada en l'Estat Espanyol i en l'Unió Europea, escenaris polítics, socials i econòmics en els quals els valencians compartim drets i deures en molts atres pobles peninsulars i continentals. Plantejar projectes sobiranistes, tot i ser respectables en el pla personal i en el discurs teòric, difícilment trobaran l'identificació i el compromís en un poble valencià que sempre ha integrat les dos identitats, la valenciana i l'espanyola, de manera natural. Més allà de jocs dialèctics, d'allò que es tracta és que el valencianisme pugua elaborar una doctrina i desplegar una acció política que pose l'identitat valenciana en el primer lloc del sentir dels valencians, que

permeta avançar en el sentiment i la consciència plenament valenciana, profundir en l'autogovern per mig dels instruments democràtics, i que a la vegada projecte el pes específic de la societat valenciana al conjunt de la política i la societat espanyola i europea.

Un valencianisme social i polític expressat en estos tèrmen, podria guanyar adhesions importants entre les noves generacions de valencians. A partir d'eixa premissa caldria triar be les estratègies, les tàctiques, els discursos, els liderages humans, les aliances, les organitzacions socials i polítiques que puguen representar el *nou valencianisme*.

.....

El valencianisme del segle XXI deuria ser el motor que duga la societat valenciana a recórrer el camí que va des de l'autonegació a la plena consciència colectiva, des de la nació "virtual" present en el cap i en l'idea d'uns quants, a la consciència majoritàriament compartida entre els valencians de constituir una comunitat nacional en personalitat pròpia.

Els valencians som un poble que, no obstant reunir tota una sèrie de característiques per assumir la plena consciència colectiva, nos sentim més cómodos negant-nos o deixant-nos suplantar per atres consciències. Els símptomes que reflectixen eixe diagnòstic són ben evidents. Prop d'un vint per cent dels ciutadans de la Comunitat només es definixen només com a "espanyols". Per ad este grup, la valencianitat s'identifica en un accident geogràfic, en una circumstància administrativa, o simplement es nega. El sentiment localiste o provincialiste té en molts llocs més força que el sentiment i la consciència valenciana que significa compartir sentiments i valors comuns entre els ciutadans d'Alacant, Castelló i València. Una minoria social (intelectualment molt activa) es sent "nacionalment" lligada a Catalunya i subordina la valencianitat dins la cultura i nació catalanes.

El camí està encara per fer en una bona part. I davant d'ell els valencianistes tenim dos opcions. Mirar el curt plaç i seguir practicant una política especulativa. O fer un esforç per obrir el camp i superar la marginalitat actual.

Mirar el futur, com he intentat explicar a lo llarg d'estes línies, no significa

renunciar a les nostres creències i valors. Significa assumir una actitud pro-activa i no re-activa. Significa sembrar per poder collir. Significa vore oportunitats, a on atres veuen amenaces. Representa valorar els punts d'encontre a un costat i un altre i deixar de practicar el caïnisme.

.....

Des de la Renaixença valenciana, els moviments tradicionals de reivindicació (el valencianisme històric, el *fusterianisme* i el valencianisme reactiu) han construït els seus models identitaris formulant un concepte de patriotisme i de nacionalisme basat principalment en els lligams històrics-culturals i llingüístics com a signes visibles de la nacionalitat i la valencianitat. L'absència de mecanismes polítics i institucionals d'autogovern, espentà els valencianismes a triar els lligams culturals i idiomàtics per a demostrar o justificar l'existència d'una pàtria subjacent. Una pàtria que hi ha que retrobar i redreçar. El més important signe de referència i d'identitat colectiva, ha segut sempre la *llengua valenciana* per ser allò que nos diferenciava d'uns atres pobles i ens donava certa coherència colectiva. Encara que històricament no tots els municipis i comarques valencianes tenen el valencià com a llengua pròpia, sí es veritat que el valencià era identificat majoritàriament com la llengua del país. Un país que es besllumenava en les festes i tradicions, en les llegendes i les històries contades de pares a fills, en l'admiració i veneració de personages històrics que deixaven entrevore una història valenciana diferent de l'oficial que se deprenia en les escoles.

El patriotisme cultural, la fidelitat als valors tradicionals i històrics, a una "pàtria" intangible que permaneixia subjacent, va servir mentres el valencianisme no va poder oferir uns atres signes més tangibles de valencianitat. Eixe discurs bàsic és coincident en el valencianisme històric, el fusterianisme i el valencianisme de reacció.

Pero fa més de 35 anys la societat valenciana es va integrar en un Estat autonòmic que representava un punt d'inflexió en els estats centralistes que hem conegut els valencians els últims 300 anys. L'aprovació de l'Estatut d'Autonomia en 1982 es feu integrant en la nova 'comunitat autònoma' les províncies administratives d'Alacant, Castelló i València, constituint un territori que reproduïa

pràcticament les fronteres polítiques de l'històric Regne de València. El nou escenari polític i administratiu es feu recuperant bona part de les institucions històriques: la Generalitat i les Corts Valencianes. L'autogovern valencià ha significat que la major part de les gestions administratives i servicis que afecten a la vida quotidiana dels ciutadans valencians (educació, sanitat, justícia, ocupació...) pertanyen ara a l'àmbit de gestió delegat o transferit en l'Administració autonòmica valenciana.

L'autonomisme actual, tot i tractar-se d'un model condicionat d'autogovern, nos ha permés que el país que subjau es faça més present en les vides de la majoria dels valencians, inclús entre aquells que practiquen l'autonegació de la seua identitat valenciana.

Més de 35 anys d'autonomia política han permés també identificar un canvi significatiu en el comportament històricament individualiste dels sectors econòmics valencians. Els dirigents empresarials han "regionalisat" les seues estructures i les seues plataformes de representativitat sectorial. Les relacions polítiques en els governs de la Generalitat Valenciana han acabat de convèncer als dirigents empresarials de la necessitat d'encetar estratègies de col·laboració "regional" i de fer política econòmica en clau valenciana. És paradòxic que els sectors econòmics valencians, motor del desenvolupament valencià junt a l'institució de la Generalitat Valenciana, hagen segut els últims en comprendre l'importància de SER Poble per a en cabant FER Poble.

Valencianisme i riquesa econòmica i social s'han identificat fins a fa ben poc com a dos conceptes distints i distants, com a dos plans diferents de la realitat, com a dos línies que treballen en paral·lel sense arribar mai a entrecruar-se. El valencianisme i l'autogovern semblaven coses de lletraferits i intel·lectuals, de reivindicacions i conflictes simbòlics i lingüístics.

Eixa percepció hui està canviant entre els dirigents empresarials valencians i està posant en l'epicentre del debat, la necessitat d'elaborar un discurs que servisca per a donar contingut a un valencianisme econòmic, germanat en el valencianisme cultural i polític.

En l'Edat Mija, el Regne de València fon un espai polític-territorial nou i independent, dins el marc de la Corona d'Aragó. Això va permetre construir una

consciència identitària que va impondre's d'una manera natural al pes dels pobles que vingueren a la conquesta i a la repoblació del nou regne cristià. Poques generacions més tard de la fundació del Regne de València, ja no es distingua entre aragonesos, catalans, navarros o occitans. Hi havia "els valencians". Eixa consciència identitària es traslladà també a la llengua del Regne, a la llengua de la cultura, de l'Església i de la cancelleria real. I és llavors quan apareix en els documents el nom de "llengua valenciana"; és a dir, la llengua dels valencians i del Regne.

Els paral·lismes entre la tradició històrica i la realitat actual, llevat les distàncies, són significatives. Ara l'Estatut d'Autonomia nos permet fruir una "ciutadania valenciana" a tots els habitants de la Comunitat. Ser valencià ja no és sols un sentiment, una percepció individual o un compromís personal. Ara significa de nou, com ho era en l'històric Regne, fruir uns determinats drets i deures. És una realitat jurídica i administrativa per a tots els ciutadans de les comarques d'Alacant, Castelló i València.

El nou autonomisme polític i administratiu valencià, tot i ser insuficient des d'una lectura valencianista i nacionalista, nos ha de permetre construir un nou valencianisme que pose l'accent en els interessos socials i econòmics, en l'exercici dels drets civils dels nostres ciutadans.

Eixos són els materials que nos han de permetre construir el nacionalisme valencià del segle XXI. Defendre els drets civils dels ciutadans valencians. Els seus drets lingüístics, els seus drets socials, els seus drets econòmics.

El nacionalisme valencià serà valorat pels valencians en la mida que siga capaç de connectar en les preocupacions domèstiques de la gent. Les sinèrgies entre l'ideologia i la vida quotidiana ens permetran fer avançar les nostres idees, i promoure que els ciutadans identifiquen Progrés i Qualitat de Vida en la busca de polítiques valencianistes i nacionals.

.....

El segle XX, a pesar dels avanços objectius en el desenvolupament i progrés de la societat valenciana, representà l'impossibilitat de consolidar un valencianisme estricte en els plans polític, econòmic i cultural. Una de les circumstàncies que

més han provocat esta situació en els últims quaranta anys, ha segut el conflicte que una part dels valencians i al cap davant els valencianistes d'un i altre signe, hem mantés al voltant de l'identitat valenciana i les senyes colectives. Eixe conflicte, superat formalment en 1982 en l'Estatut d'Autonomia, permaneix en el camp de la llengua valenciana. I ad ell hi ha que sumar una altra debilitat: la falta de pes d'un valencianisme polític transversal, abocat a l'extraparlamentarisme i a la seua absència de les institucions autonòmiques i municipals principals.

Reduir les discrepàncies llingüístiques i nacionals a l'àmbit intel·lectual i construir un discurs nacional centrat en l'orgull de ser valencians, superant l'esterilitat del pancatalanisme i l'anticatalanisme, seran en els pròxims anys les condicions indefugibles per a que el valencianisme puga progressar.

El futur depén de nosatres. Triem correctament el camí.

Vicent Sanz i Sancho

2018